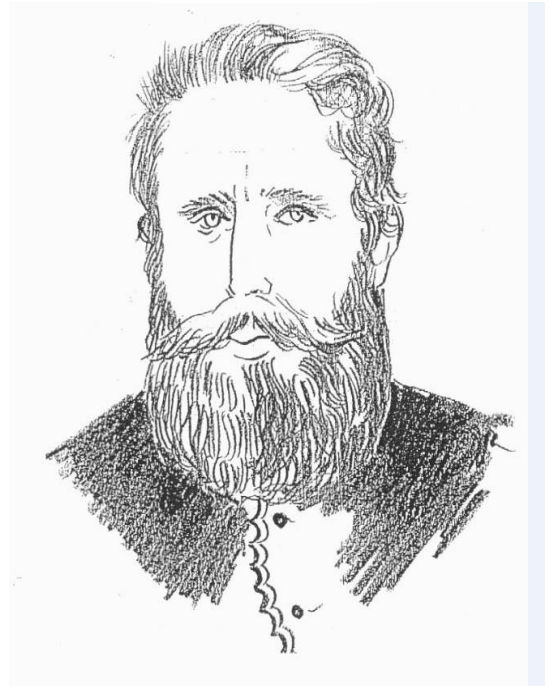

**1848-49 emlékpark
létrehozása
és
FIEBA JÓZSEF
emlékmű
Vértesszőlősön**

Vértesszőlős szülötte (?): Fieba József

Amikor a címet leírom, elgondolkodom... Kell-e, hogy eltüntessem a község híres szülöttének mítoszát? Akit még a „nagy” világháló is Szöllősi születésűnek mond? Akit én is azért kezdtem el kutatni, hogy visszaadhassam a falunak? Most mégis azt gondolom: bármi is derült ki, tisztába kell tennem ezt az életutat! Hisz akárhogy is volt, mégis az miatt bicsaklott meg, ami Szöllősön - Vértesszőlősön 1849 tavaszán történt és ez az életút még így is érdekesre sikeredett...

Fieba nem Vértesszőlősön született...

Sokan – köztük én is – átsiklottunk eddig Klotz Ignác históriáján: „Nem volt magyar a neve, anyanyelve, nagyobb részét más nyelven hirdette az Isten ígését, de szíve gyökeréig magyar érzelmű volt!...” Pedig ebben van a megoldás:

„Falunk szülötte” valójában a Pozsony megyei Alsókorompán látta meg a napvilágot 1819. március 8.-án. Társadalmi helyzetéről sokat nem tudok, de azt igen, hogy összesen öten voltak testvérek, s közülük ő volt a 4. szülött a sorban. Édesapja Fieba János, édesanyja pedig Szobonya Ilona. Egyenlőre nincs rá bizonyíték, hogy a család Szöllősre költözött volna, valószínűbb inkább, hogy csak a hivatása hozta közénk később.

1836-38 között a Szent Benedek-rendi katolikus gimnázium tanulója volt Esztergomban (ezekből az évekből maradt fenn az iskola évkönyvéből, mint eminensként említett).

Teológiai iskoláját Győrben végezte 1841-44 között és 1845-ben szentelték áldozópappá a győri székesegyházban.

1848-ban kerül hozzánk mint Bánhida – Szöllős-i plébános. A forradalom és szabadságharc eszméjét követve 1849 nyarának elején olvasta fel a templom mellett a Kossuth nevével jegyzett Függetlenségi nyilatkozatot:

Mi, a magyar álladalmat törvényesen képviselő nemzetgyűlés, midőn jelen ünnepélyes nyilatkozatunk által Magyarországot elidegeníthetetlen természetes jogaiba visszahelyezve minden hozzá tartozó részekkel és tartományokkal egyetemben az önálló független európai státusok sorába iktatjuk, s a hitszegő Habsburg-Lotharingeni házat Isten és világ előtt trónvesztettnek nyilatkoztatjuk: erkölcsi kötelességünknek ismerjük ezen elhatározásunk indokait nyilvánítani, miszerint tudva legyen az egész mívült világ előtt, hogy e lépésre a halálig üldözött magyar nemzetet nem túlzott elbizakodás s nem forradalmi viszketeg, hanem a türelem végső kimerültsége s az önfenntartás kénytelensége vezeté...

Ez a tette nem került el a császári hivatalnokok figyelmét és hamarosan menekülni kényszerül. Azonban 1849 július 08.-án, árulás következtében elfogják...

Július 11-én Nagyigmádon Susan altábornagy előbb László József kocsi református papot, majd Győrffy Ferenc tatai református lelkészt verette félholtra. Őket követte Tóth Sándor oroszlányi községi jegyző, akire 50 botot veretett, végül Fieba aki – Jókai szerint 100 (egyéb források szerint 50) botütést kapott. A megbotozottaknak Mannsbarth Antal csákberényi katolikus plébános és Szikszay János református lelkész nyújtottak lelki vigaszt; akiket később kivégeztek.

Fieba úgy gondolta, hogy őt magát is kivézik, ezért végrendeletet készített. Ez az irat szerencsére fennmaradt és az Országos Levéltárban őrzik. Az irat önmagában is mutatja az emberi nagyságot: Megtudhatjuk, hogy saját költségen fegyveres katonát fogadott a szabadságharc szolgálatába. Adományozott egyháznak, árvaotthonoknak...

Nagyigmándról július 13-án ökrös szekérrel szállították őket Győrbe, ott a kapucinusok zárdájában volt a börtönük.

Július 15-én gőzhajóval vitték tovább a rabokat Pozsonyba a „Vízi-kaszárnyába”, amely addigra már megtelt politikai foglyokkal.

Bánhida és Szöllős elöljárói útlevéllel küldtek követeket Haynauhoz 1849. július 15-én, hogy elérjék Fieba szabadon bocsátását:

„Írásunkat előmulatói u.m. Smudla György és Tóbiás Josef bánhidai Helység hites bíráibul a közönség nevében kiküldött Bírák s követek és Fieba János nejével együtt, mint bánhidai helység lelkészének édes szülői, nem különben Ongrády János, Jenei János mint Szöllős fiók Helység hites bíráibul a nevezett község részéről küldöttség, utaznak Igmándra az ottan levő cs.kir. hadsereg Fő Parancsnok Ur Eő Excellentiájához bánhidai lekész Tisztelendő Fieba Jósef Ur elfogaltatási tárgyában hollétéül tudomást szerezni, és megtalálása esetében érette mint lelkészükért felebaráti kötelességünkötől is öszlönözletve a fogságbul leendő minél elébbi kibocsátása végett a mélyen tisztelt Cs.kir. Hadsereg Fő Parancsnok Ur Eő Excellentiája kegyes színe előtt egy pár szóbeli alázatos kérelmüket terjeszteni kívánván. - Ugyan azért egész tisztelettel megkéretnek általunk az illető s tisztelt Cs.s.kir. Hadsereg Tisztviselő urai, hogy ezen fent írt bánhidai és szöllösi helység részéről küldött elöljárókat mint kebelünköt küldött követségeket s igaz járatban levő személyeket útjokban szabadon bocsátani ne ter-heltessenek. Szöllösön Julius 15-én 1849.

Bánhidai község részéről Bírák:

Gajarszki István Bíró m.k.

Holcokkar Mihály, Szabó András Siószter Imre esküit + Benkovics Péter esküit +

Szóllős fiók helység részéről Bírák:

Krupánszky Imre Bíró

Szlezák Málony + T.Bíró”

Sajnos a követség nem járt sikerrel: Fieba három társát egymás után kiengedték, őt azonban titkos feljelentés alapján november 30-án a pozsonyi hadbíróóság által négyévi (a Győri Egyházmegyei Levéltár szerint 8 év) várfogságra ítélték, s Olmützbe szállították, ahol embertelen körülmények között tartották társaival együtt.

1852 júniusában átszállították Josefstadtba, ahonnan 1852. augusztusában szabadult. Később többször látogatta rabtársait, köztük mintegy hírvivőként közreműködve.

Fogsága bizonyára mély nyomokat hagyott rajta, egyes források szerint a kínzások során ismeretlen mértékben meggyomorodott.

Szabadulása után Győrben telepedett le, s óraadóként angol és francia nyelv tanításából tartotta fenn magát, mert a plébániára már nem térhetett vissza. A művelt társaságban közkedveltségnek örvendett. Olasz nyelven is kiválóan beszélt, kettő alkalommal is próbálkozott a Pannonhalmi Szent Benedek Rend Győri Főgimnáziumában olasz nyelvtanítással, azonban nem akadt hallgatója.

Később a győri egyházmegye mégis visszafogadta szolgálatába: egy színmagyar rábaközi faluba, Szárföldre kapott adminisztrátori (káplán) beosztást. (a világoosi fegyverletétel után még két hónapig

dacoló komáromi erőd Klapka-féle seregében igen sok rábaközi honvéd is szolgált, egyebek közt Szárföldről és környékéről is)

1860 – 1865. között volt 2. helyi káplán itt.

További érdekesség, mely életútjának nagyszerűségét jelzi, hogy maga Jókai Mór szóval fel érte, kártalanítása érdekében a 1867. december 23.-i képviselőházi napló adatai szerint (279. oldal):

„Tisztelt képviselőház! Kötelességemmé tétetett a jelen kérvénynek a t. képviselőház figyelmébe ajánlása. A kérvényző Fieba József bánhidi szőlősi plébános és győri lakos. Kérvénye azon alapul, hogy ő 19 év óta folytonos üldözésben részesül azon hazafiúi tettéért, hogy egy időben a magyar népet lelkesítette hazája védelmére az annyira rettegett oroszok ellen. Szenvedéseit nem akarom előszámolni; kérvényében fel vannak sorolva; csupán ezeknek inaugurálásul emlitem fel azon 100 botot és kancsukát, melyet rá mértek: egy fölszentelt magyar katolikus lelkészre mérte azt rá nem egy jéghideg muszka orthodox, hanem egy katolikus történelmi nagy nevű ember. (Felkiáltások: Ki az? Ki tette azt?) És még ezután is, mindeddig üldözték. Nem kívánok beleszólni a katolikus egyház autonóm jogaiba; tudom, hogy saját magok korlátlanul kezelhetik; de mint hazafinak, képviselőnek jogom, kötelességem, meleg szavakban ajánlani mind a t. háznak, mind a nagyon tisztelt cultusminiszter urnák ezen kérvényét említett hazánkfiának, hogy miután ő felsége is a hadi törvények hatalmát politikai ügyekben megszüntetni kívánta, a majdan 19 éves üldöztetésnek vége vessék s az illető egyházhatalom komolyan utasítsák.”

A kérelmet a Kérvényi Bizottsághoz utasítja a ház.

A képviselőház irataiban csak a kérvényi bizottság 1545. számú jelentése maradt fenn az ügyben született döntésről (levéltári jelzete: K2-1868-2635):

Fieba József bánhida (?) – gödöllői plébános és Győr városi lakos a bánhida-gödöllői plébániának 849-ik évbéli befogatása napjától számítandó jövedelmei s az osztrák hadsereg által elharácsoltságát magánvagyonának megtérítését – s 19. üldöztetésének megszüntetését kérelmezi.

*Jelen kérvény a M. Kir. Vallás és Közoktatási Minisztériumhoz áttétetni s annak különös figyelmébe ajánlatni véleményeztetik
Thalabér előadó”*

A Vallás és Közoktatási Minisztérium iratanyaga sajnos nagyon hiányosan maradt fenn két nagymérvű iratpusztulás következtében (Budapest 1944-45-ös ostroma idején tűzvész ütött ki, 1956-ban találat érte az épületet), így ez a fontos és – mivel Fieba saját kezűleg írta le 19 év alatti életútját – hiteles irat pótolhatatlanul elveszett....

A Jókai felszólalásában rejlik okok, úgy mint a múltja miatti üldöztetés, az elkeseredés juttathatta oda, hogy hátat fordítson a katolikus egyháznak.

Példája azonban nem egyedi: a hagyományosan királyhű katolikus papságnak és püspöki karnak több értelmes, képzett, hivatástudata magaslatán álló tagja került szembe a korban elvárt udvarhű etikettel a szabadságharc idején, de különösen az osztrák katonai rémuralom időszakában. Az 1849 és 1867 közt (is) kicsinyességéről, kegyetlenségéről és nagyképűségéről ismert osztrák önkény nemcsak Magyarországon kovácsolta össze a Habsburgok utálatába a társadalom nagyobb részét: az a brutális gonoszság, amellyel az oroszok fegyvereivel "győztes" osztrák császári csapatok a civil lakosságon (nem egyszer nőkön és öregeken) kegyetlenkedtek, szerte Európában és a tengeren túl is leépítették a bécsi udvar maradék imázsát.

Minden esetre Fieba egyházi pályáját befejezve élettársi kapcsolatba lépett, melyből leánygyermek is született.

Ennek bizonyítására szintén a Győri Egyházmegyei Levéltár bocsájtotta rendelkezésemre a Győr-belvárosi Plébánia Visszatérők és kitérők anyakönyve 1789–1962. című plébániai nyilvántartásából származó részletet, miszerint:

*„A szerencsétlen Fieba József egykori bánhidai plébános, ki '48-ban megbotoztatott, később szárföldi adminisztrátor, már a '60[-as] években apostatált ab ordine, és Szalánczy Ágnessel, ki őt – mikor halálos ágyán meglátogattam – igen gonosz embernek mondotta, **(az, hogy ez valóban elhangzott e, vagy csak az egyházból való kiválás keltette harag íratta le, már a történelem homályába veszik... T.CS.)** több mint 30 évig bűnös viszonyban élt. Halála előtt a főispán és mások buzdítására kálvinistává lett, és a bűnös nővel egybe kelt; Pereszlényi ezen áttérésről nem értesített. Fő indok volt, hogy az ágyas[ból] törvényes nő legyen, és nyugdíjra tegyen szert, s az ágyasságból származott Izabella törvényessétek. Azért ez utóbbiak is kálvinistákká lettek.*

(Érdekességként jegyzem meg, hogy kutatásaim során, mely a gyermekre és az anyjára vonatkozott, egy összefüggést találtam névegyezéssel:

Egy bizonyos Szalánczi Ágnes 1864.02.07.-én adott életet leány gyermekének, akinek apja az anyakönyvben nem szerepel és így anyai vezetéknevet kap: Jolanta Isabella Szalanczi... Az anyakönyvezés helye: Krisztinaváros, Budapest (?)... Ez a születési dátum nagyjából összeeszik azzal, amikor Fieba – jelenlegi tudásunk szerint - végleg szakít egyházi pályafutásával. Ennek ellenére a kapcsolat az említett születés és Fieba között nem bizonyított! A két hölgyre vonatkozó adatok kutatása eddig eredménytelen lett)

Kiugrása ellenére a Győri Egyházmegyei Levéltár történész levéltárosa Arató György a következőképpen emlékszik meg róla:

„Fieba a reformkor lángoló lelkiületű, öntudatos magyar katolikus lelkipásztorai közé tartozott.”

Munkásságának elkövetkező időszaka még nem ismert teljesen... Annyit tudunk, hogy 1868-ban már felmerül személye a megyei levéltárosi tisztség megpályázásakor, azonban ekkor még nem őt választják. Majd 1880-ban találkozunk ismét a nevével, amikor is elődje Huber József halála után átveszi Győr vármegye levéltárának levéltárosi tisztét. Ez a feladat ebben az időben koránt sem volt hálás, ugyanis a vármegye levéltára egy levéltárossal működött, így hatalmas rendszerezetlen iratanyag hevert szó szerint ahol csak elfért. Az új iratok beérkezése teljesen lekötötte levéltárosi idejét, így a régi iratok rendszerezésére már nem volt alkalma. Fieba ezért beszámolt a regisztrálatlan iratok tömegéről és általában a levéltár zilált állapotáról. A használhatóság emelése érdekében minden bizonnyal a rendezés és lajstromozás mielőbbi végrehajtását tűzte ki feladatul, míg a konzerválást illetően a berendezés kiegészítését és korszerűsítését kérte. Az egy fő írnok segéderő felvételét a belügyminiszter először elutasította, majd 1881-ben végül mégis sikerül alkalmazni. Levéltárosi munkájának eredményeként el tudta indítani a levéltár rendszerezését, bár az egyre növekvő iratanyag újabb és újabb helyiségeket és ezzel együtt nagyobb munkát is igényelt. Ez idő alatt Győr belvárosában élt a Megyeház utca (ma Liszt Ferenc) 38. szám alatt.

Haláláig a levéltárban dolgozott.

Az elmúlást közeledni érezvén 1893. november 11.-én tért át a református hitre.

A betegség (májrák) pár napra rá, november 16.-án végzett vele és november 18.-án temették el.

Sírja a jelenlegi győri nyilvántartások szerint már nem fellelhető. Mivel a református egyháznak nagyon kicsi saját temetője volt, ezért többfelé is temették halottaikat. Feltételezhetően az azóta már régen felszámolásra került RÁC temetőben helyezték örök nyugalomra.

Fieba József emlékét napjainkban híven őrzik: Bánhida és Szárföld is minden évben megemlékezik róla, koszorúzzák kopjafáját s felemlegetik, mint a '48-as szabadságharc nagyhírű hősét....

Vértesszőlős, 2016. január

Török Csaba

A Bánhidán található Fieba emlékoszlop:

A Szárföld községben található emlékoszlop:

A Pátria Faluközösségi Egyesület vezetősége úgy határozott, hogy Fieba József emlékét Vértesszőlős községben is fel kívánjuk eleveníteni.

Jelenleg a legteljesebb életút áll a rendelkezésünkre, mely 1 év - saját - kutatómunkájának eredménye. (A leírtak igazolására számos levéltári adat, fotókópia, egyházi anyakönyvek fotókópiái áll a rendelkezésemre.)

Így kezdeményezni fogjuk az interneten lévő anyagok frissítését is. Szeretnénk megismertetni a személyt a falu közösségével a Hírmondó újság és egy róla szóló füzetecske formájában. Szeretnénk kezdeményezni a képviselőtestületnél az Ady Endre utca temető feletti - Pátria pályázatokon nyert összegekből létrehozott és azóta szépen kialakult - parkrészt 1848-as emlékparkká való elfogadását, melyet később esetlegesen - miután neve újra közkinccsé lesz - el lehetne nevezni akár Fiebáról is.

A helyi református közösséggel folytatott megbeszélések – bár még nem fejeződtek be teljesen – során támogatásra találhat az az ötlet, hogy a Vértes László parkban elhelyezett 1848-as kopjafa lekerüljön ebbe a parkba. Emellé az egyesületünk szeretne egy emléket állítani magának Fieba Józsefnek is. A Püspök Úr előzetesen támogatta az ötletet, ami jelenleg a presbiterek előtt van. A park felső, szélesebb részére, a pihenőhely közelébe a temetőkerítés elé gondoltuk elhelyezni az emlékhelyet.

Jelenlegi ötlet szerint a „Fieba kő” Így nézne ki:

FIEBA JÓZSEF
plébános
1848-49

Egy nagyjából 60 cm magas lábazon fekvő alapkő „hasáb” . Rajta a felírat fém betűkkel és fedésként egy 4-5 cm vastag fedlap. Azon támasztékon nyitott könyv: bal oldalán Fieba arcképével, jobb oldalán egy Klotz Ignáctól idézet, ami Fiebáról szól.

A bekért ajánlatok szerint a „terven” látható fedlap, könyv, könyvtámaszték és a két mécsestartó (ez még kérdés, hogy rákerüljön e) ára műkőből 30.000 Ft+ÁFA a szövegvéssel együtt.

Hozzájönne még az arckép költsége és a lábázat elkészítése, melyet pincefalazó elemből, vakolva, vagy világos kőzettel burkolva gondolunk. A felírat fém betűkkel készülne.

A számítások szerint összköltséggént kb. **80.000 Ft** jön ki a kész állapotig.

Erre forrást még keresünk, esetlegesen önkormányzati pályázatunkban pályázzuk....

Az emlékkő mellé kerülne a református kopjafa.

Mindezek előtt azonban szeretnénk felmérni, hogy a milyen fogadtatása lenne a faluközösségnél az elképzelésnek, ezért készült el ez a dokumentum.

Úgy gondolom, hogy a faluban működő civil szervezetek és intézmények képviselőinek véleménye alapot adhat a kezdeményezés létjogosultságának!

Kérem, hogy véleményét 2016. január 24.-ig juttassa el hozzám a következő elérhetőségek valamelyikén:

patria@szolos.hu
torokcs@freemail.hu

A határidő betartása és az Ön véleménye azért fontos, mert ez alapján még februárban kérnénk az önkormányzattól az engedélyt az emlékpark létrehozására, hogy 2016. március 15.-én már itt tisztelegessünk a szabadságharcra és avathassuk fel mártír plébánosunk emlékét.

Köszönöm a rá szánt időt és a véleményét!

Üdvözlettel:

Török Csaba
elnök
Pátia Faluközösségi Egyesület